

สภาพ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วม
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
Situations and Needs Development for Participatory Management of
Schools under the Office of Nakhon Phanom Primary Education Service
Area 2.

จุฑามาศ โสมมา^{1*}, ไพฑูรย์ พวงยอด²
Jutamard Somma^{1*}, Paitoon Puangyod²

(Received: 2023-11-4; Revised: 2023-01-09; Accepted: 2024-01-20)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ (2) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู รวมจำนวน 400 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้เกณฑ์ร้อยละ และวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 2 ฉบับ คือ (1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหารายชื่อ เท่ากับ 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายชื่อระหว่าง .37 - .81 (2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหารายชื่อ เท่ากับ 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายชื่อระหว่าง .31 - .80 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

¹ Graduate Student of Educational Administration and Development Program, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

² Lecturer of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

Corresponding author, E-mail: jutamard140528@gmail.com

ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพปัจจุบันการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย เฉพาะด้านที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงสูงกว่าค่ากลาง มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ตามลำดับ

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการจำเป็น, การบริหารแบบมีส่วนร่วม

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the current and desirable situations and 2) to assess the need for the development of participatory management in schools Under the Office of Nakhon Phanom Primary Education Service Area 2. The samples used were 400 administrators and teachers. The sample size determination using a percentage basis and they were selected by stratified random sampling, according to the size of the school. There were 2 instruments used in this study: 1) a current situation questionnaire in development of participatory management in schools with the index of item objective congruence (IC) 1.00, the discrimination between .37 - .81, and the reliability of .97; and 2) questionnaire on the desirable situations conditions questionnaire in development of participatory management in schools with the index of item objective congruence (IC) 1.00, the discrimination between .31 - .80, and the reliability of .97. The statistics employed were percentage, mean and standard deviation and Priority Needs Index Modified (PNI_{Modified}).

The results of the research showed that: 1) the overall current situations were at a high level and the overall desirable situations were at the highest level. (2) The needs for the development of participatory school management, ranked in descending order of importance, highlight three aspects: involvement in decision-making, involvement in assessment, and involvement in benefits. These aspects have higher indices of importance ranking for needs Assessment than the average value.

Keywords: Needs Assessment, Participatory Management

บทนำ

การให้การศึกษาคือการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ การศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนจึงมีความจำเป็นและมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาพลเมืองของประเทศ ซึ่งส่งผลต่อความเจริญและการพัฒนาประเทศในทุกด้าน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวลาเวลาที่โลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจสังคมของประเทศ และของโลกควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

นอกจากนี้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติยังได้กำหนดคุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลกไว้โดยเน้นให้คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ปัจจัยหลักในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นอันดับแรก ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของโรงเรียนนั้นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง คือผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ผู้บริหารและครูจึงต้องทำงานร่วมกัน มีกระบวนการทำงานที่จะทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกลวิธีหนึ่งในการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะบริหารงานโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรได้นำหลักการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูผู้สอนร่วมรับผิดชอบตัดสินใจในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมในความเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งจะสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้องสร้างความเข้มแข็งในการบริหารโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและความจำเป็น การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่

อย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ให้ผู้บริหารครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม จำนวน 2,360 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม จำนวน 400 คน โดยผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ ร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ตามขนาดโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .37 - .81 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .97 2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .31 - .80 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .97

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามนำเสนอข้อมูลโดยการแสดงความถี่และร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยใช้วิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ และนำเสนอข้อมูล โดยการแสดง ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยนำ ข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง สภาพ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า

1.สภาพปัจจุบันในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผล ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และ สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยรวมและจำแนกรายด้าน

การพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล		
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.28	0.44	มาก	4.72	0.38	มากที่สุด	0.103	1
ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร	4.34	0.43	มาก	4.74	0.41	มากที่สุด	0.092	4
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.39	0.47	มาก	4.77	0.42	มากที่สุด	0.086	7
ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย	4.35	0.47	มาก	4.74	0.43	มากที่สุด	0.090	5
ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	4.31	0.44	มาก	4.73	0.40	มาก	0.097	3
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.33	0.46	มาก	4.76	0.38	มาก	0.099	2
รวม	4.34	0.38	มาก	4.74	0.37	มาก	0.092	-

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) โดยรวมเท่ากับ 0.092 และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหาร

แบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็น จากมากไปหาน้อย เฉพาะด้านที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง สูงกว่าค่ากลาง มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง สภาพ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผู้วิจัยได้อภิปรายผล การศึกษา ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

1.1 สภาพปัจจุบันในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีความสอดคล้อง และเชื่อมโยงกับแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980) ที่กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับโครงการทั้งในด้านการเงิน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงานโครงการต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตาม เป้าหมายของการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของจรัส อติวิทยากรณ์ (2553) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน มีส่วนร่วมจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหา กำหนดแผน และโครงการเพื่อแก้ปัญหา จัดทำแผนและโครงการ ซึ่งสอดคล้อง กับ เยาวลักษณ์ บ่อเกิด (2560) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานวิชาการ ของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1.การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมือง กาญจนบุรีตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วม ในการประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับฤทัยรัตน์ สิมปัญญา (2560) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงาน แบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา อยู่ระดับมากที่สุด ในภาพรวม การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 9 โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 75.90 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับ ปารีชาต แก้วสาร,ลินดา นาคโปย และสายฝน เสกขุนทด (2561) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ย

จากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการไว้วางใจกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูล

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้มีสาเหตุมาจากการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็ทางตรงหรือทางอ้อม เพื่่อมุงประโยชน์ให้แก่องค์การการสร้างบรรยากาศทำงานแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และรับผิดชอบ สิ่งเหล่านี้จะให้ผู้ร่วมงานเกิดความเข้าใจในปัญหาของหน่วยงาน ช่วยลดความขัดแย้งในการทำงานเพิ่มพูนความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ซึ่ง ญชร สุขสม (2553) ได้กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็ทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ตลอดจนการประเมินผล โดยทุกฝ่ายได้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์การอีกทั้งสุรินทร์ แก้วมณี (2558) ได้กล่าวถึงความสำคัญของบริหารงานแบบมีส่วนร่วมว่าก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหารงานและผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์การช่วยลดความขัดแย้งในการทำงานเพิ่มพูน ซึ่งสอดคล้องกับ ทับทิม แสงอินทร์ (2559) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธา วิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธา วิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน และทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน ด้านการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบดำเนินการ ด้านการกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ ด้านความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบ และสามารถดูแลตนเองได้ และด้านความไว้วางใจกัน ตามลำดับ (2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

2. การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI modified) โดยมีค่าโดยรวมเท่ากับ 0.092 พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย เฉพาะด้านที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงสูงกว่าค่ากลาง มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ตามลำดับ มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980) ที่กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่ประชาชนมีส่วนร่วมในทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับโครงการทั้งในด้านการเงิน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงานโครงการต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายของการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ โสภิตา

คล้ายหนองสรวง (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้คือ ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน ความยึดมั่นผูกพันการไว้วางใจกัน และการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ วิบูลธ ธิลพิบูลย์ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ความยึดมั่น ผูกพัน ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน การไว้วางใจกัน และการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และสอดคล้องกับ กัญญ์ณัญญ์ ธาริบุญ และนพดล เจนอักษร (2558) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ โดยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้คือ ความผูกพันต่อองค์การ การพัฒนาทีมงาน การกระจายอำนาจ ความไว้วางใจกัน การให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ การตัดสินใจร่วมกัน การร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ความเป็นอิสระในการบริหารองค์การ และเข้าใจธรรมชาติขององค์การ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

นำผลการศึกษาเรื่อง สภาพและความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

1.1 สภาพปัจจุบันในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรเข้ามามีส่วนร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ให้ครู ได้แสดงความคิดเห็นตัดสินใจร่วมกันในการบริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดการระดมความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งดีกว่าการคิดและตัดสินใจเพียงบุคคลคนเดียว ทำให้ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมทำให้เกิดการตัดสินใจที่มีคุณภาพและเกิดความพึงพอใจในการบริหารสถานศึกษา

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการกระจายอำนาจสร้างความพึงพอใจในการทำงานให้กับครู มีการมอบอำนาจในการดำเนินการให้แก่ครูในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นต่อหน้าที่ ทำให้ผู้บริหารมีพันธะผูกพันกับครูในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ส่งผลให้ครูและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

1.3 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการบริหารร่วมกันกับครูในการตัดสินใจในการบริหารสถานศึกษา ให้ครูมีส่วนร่วม

ในการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งดีกว่าการคิดและตัดสินใจเพียงบุคคลคนเดียวผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมทำให้เกิดการตัดสินใจที่มีคุณภาพและทำให้เกิดความพึงพอใจในการบริหารสถานศึกษา ครูมีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกันในงานส่วนรวมจนประสบความสำเร็จร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2

2.2 ควรศึกษาและเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กัญญ์ณัฐ ธาธิบุญ และนพดล เจนอักษร. (2558). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จรัส อติวิทยากรณ์. (2553). *หลักการและทฤษฎีทางการบริหาร*. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ทับทิม แสงอินทร์. (2559). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยาจังหวัดสุพรรณบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

ประสาร พรหมณา. (2553). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม รายงานประจำปี 2552 โรงเรียนบ้านพรหมนิมิต สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา สระแก้ว เขต 1*. (อัดสำเนา).

ปาริชาติ แก้วสาร, ลินดา นาคโอบ และสายฝน เสกขุนทด. (2561). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

มณฑาทิพย์ ศิริสุขุม และคณะ. (2564). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล*. *วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*, 23(1), 1-12.

ฤทัยรัตน์ สิมปัญญา. (2560). *การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9*. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 9(1), 299-213.

วิบูลอร นิลพิบูลย์. (2563). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 1*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- โคภิตา คล้ายหนองสรวง. (2559). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 27(2), 135-146.
- สายฝน เสกขุนทด. (2561). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก. *วารสารจันทร์เกษมสาร*, 27(2), 228-244.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558*. สำนักปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ.2553*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579*. พริกหวานกราฟฟิค.
- สุรินทร์ แก้วมณี. (2558). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์กรคณะบุคคลเพื่อส่งเสริม ประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวลักษณ์ บ่อเกิด. (2560). *การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี*. [การศึกษาอิสระปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). *Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity*. World Developments.
- Elliont, D. C. (1994). Collaborative, decentralized management and perceptions of quality schooling outcome. *Dissertation Abstracts International*, 52(10), 125.
- Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. McGraw – Hill.